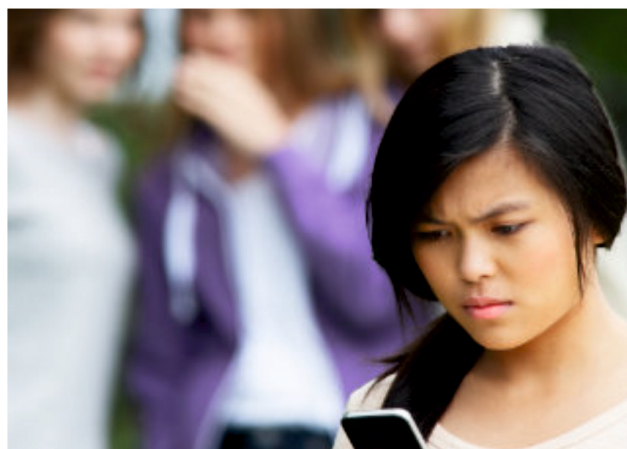
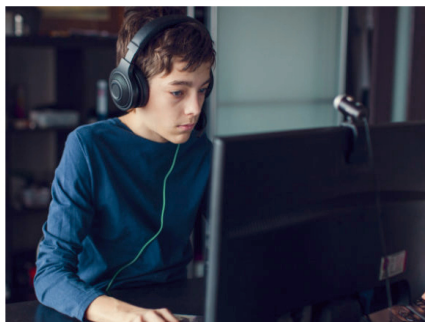
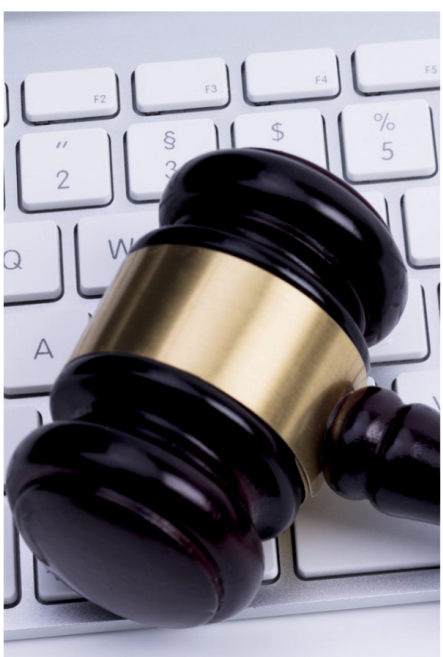

KRAJE
PRO
BEZPEČNÝ
INTERNET

Vnímání kyberkriminality mezi dětmi

výzkumná zpráva, 2018

Vnímání kyberkriminality mezi dětmi (výzkumná zpráva)
Projekt Kraje pro bezpečný internet

Autor výzkumu: Ing. Mgr. Tomáš Daňhelka
Kordinace projektu: Ing. Lucie Časarová
Korektury: Mgr. Renata Šanderová

Jihlava, 2018

Obsah

1.	Úvodní slovo	4
2.	Úvod do problematiky	5
3.	Příprava výzkumu	7
4.	Metodologie výzkumu	7
4.1.	Cíle výzkumu	7
4.2.	Výzkumný vzorek	8
4.3.	Metodika výzkumu	8
4.4.	Výzkumný nástroj	9
5.	Výsledky výzkumu	9
5.1.	Rozložení výsledků v jednotlivých krajích	10
5.2.	Sociální sítě	10
5.3.	Preventivní programy	11
5.4.	Znalost kyberkriminality	13
5.5.	Zkušenost s kyberkriminalitou	16
6.	Shrnutí	18
7.	Závěr	18
8.	Závěrečné slovo	20
9.	Literatura	20
10.	O realizátorech	21
11.	Kontakty na realizátory	22
12.	Přílohy	23

1. Úvodní slovo

V dnešním světě se s internetem a IT technologiemi setkáváme na každém kroku. Staly se velmi rychle běžnou součástí našich životů, a mnoho z nás, především děti, si bez internetové komunikace nedokáže svůj život již představit. S nárůstem užívání internetu se ale na druhou stranu zvyšují rizika, která tento virtuální prostor přináší. Kyberkriminalita je dnes jediným druhem kriminality, kde je sledován výrazný nárůst počtu trestných činů. V rámci realizovaného výzkumu jsme se pokusili analyzovat kyberkriminalitu, jak dnes děti vnímají a chápou kyberkriminalitu, jaké jednání je podle nich na internetu a sociálních sítích ještě povoleno, a jaké již nikoliv. Dále jsme se zaměřili na oblast prevence, a jak ji děti vnímají. Výstupy z provedeného výzkumu umožní díky nastavené spolupráci mezi realizátory projektem KPBI a Policií ČR definovat směřování aktivit v oblasti prevence kriminality. Výzkumná zpráva bude pro širokou veřejnost volně dostupná na webu www.KPBI.cz, kde ji budou moci pro svou činnost využít i další subjekty, zaměřující se na prevenci kyberkriminality.

Ing. Lucie Časarová
vedoucí projektu Kraje pro bezpečný internet
Jihlava, 2019

2. Úvod do problematiky

Počítače, internet, mobily, to vše je dnes součástí našeho běžného života i života našich dětí a nedokážeme si bez nich již naši existenci představit, obklopují nás téměř všude jako kyberprostor. Jejich použití však není bez rizika a je nutné je používat bezpečně a zodpovědně. Děti se však často učí používání výpočetní techniky sami, výpočetní techniku většinou dostávají od rodičů, kteří ji sami neumí používat nebo se její používání učí spolu s dětmi. Děti se dokáží sami naučit hrát, sociální komunikaci, ale učí se jen z toho, co jim někdo řekl, či co si někde přečetli. Proto je důležitá prevence, která pomáhá předcházet rizikovému chování u dětí a učí děti správnému a bezpečnému chování v kyberprostoru.

Prevence kriminality tvoří důležitou součást v boji proti kriminalitě a je pravidelně formulována jako součást vládní politiky ve strategických a koncepčních dokumentech.

Preventivní politiku státu má ve své působnosti Republikový výbor pro prevenci kriminality (dále jen RVPPK), jenž je meziresortním iniciačním koordinačním a metodickým orgánem zřízeným při Ministerstvu vnitra (usnesením vlády ze dne 3. listopadu 1993 č. 617).

Předmětem činnosti Republikového výboru je vytvářet a sjednocovat koncepci preventivní politiky vlády České republiky na meziresortní úrovni a metodicky napomáhat při její realizaci na všech úrovních veřejné správy. Výchozím dokumentem v této činnosti RVPPK je „Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020“. Rozvoj systému dále zajišťuje Ministerstvo vnitra, které koordinuje součinnost jednotlivých subjektů vč. partnerů ze státní správy, krajské i obecní samosprávy, neziskových organizací atd.

Vládní politika vychází z teorie, že dobře naplánované strategie prevence kriminality nejenže předcházejí trestné činnosti a viktimizaci, ale podporují bezpečnost společnosti a přispívají k udržitelnému rozvoji států. Zlepšují kvalitu života a přinášejí dlouhodobé výhody ve smyslu snižování nákladů spojených se systémem trestní justice i dalších společenských nákladů vyplývajících z trestné činnosti.

Globálním cílem preventivní politiky státu je tento systém udržovat a posilovat ve směru k zajišťování bezpečnosti státu a veřejného pořádku, a dále podporovat preventivní přístupy, a to vše v souladu s principy moderního demokratického státu.

Jednu ze stěžejních úloh v prevenci kriminality převzalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT). Vymezuje mj. danou oblast vládním dokumentem „Národní strategií primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 – 2018“, která je závazná pro podřízené instituce. Rovněž koordinuje jednotlivé subjekty podílející se na dané prevenci ve školách a školských zařízeních (školy, školská poradenská zařízení, zákonní zástupci, neziskové organizace, OSPOD, Policie ČR, vysoké školy a další subjekty).

Kyberkriminalita je obecně řečeno kriminalita páchaná v kyberprostoru. Jde o širokou skupinu trestných činů, které spolu často příliš nesouvisejí. V literatuře existují různé definice toho, co to kyberkriminalita je. Z právního hlediska lze skupiny trestných činů, patřících pod kyberkriminalitu, nalézt vyjmenované v evropské Úmluvě o kyberkriminalitě, přijaté

v Budapešti 23. 11. 2001¹ (dále jen Úmluva). První skupinou uvedených v Úmluvě je skupina trestných činů proti důvěřivosti, integritě a použitelnosti počítačových systémů. V českém právním systému se jedná o ryze počítačové trestné činy uvedené v § 230 až § 232 zákona č. 40/2009 Sb., dále jen trestní zákoník, například „neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací“ dle § 230 trestního zákoníku, což si můžeme představit jako neoprávněné „nabourání se“ do cizího emailového nebo facebookového účtu, nebo jako „hackování.“ Druhou skupinou trestných činů, o kterých Úmluva hovoří, jsou počítačové podvody, v českém právu nejčastěji trestný čin podvodu dle § 209 trestního zákoníku. Tento trestný čin je dle statistik nejčastější druh kyberkriminality, kterým se Policie ČR zabývá². Jde se o širokou skupinu trestných činů od podvodných inzerátů nabízených na internetu, přes falešné eshopy, až po phishingové útoky, které mají za cíl vylákat z obětí přihlašovací údaje k bankovním účtům. Třetí skupinou trestných činů, o kterých Úmluva hovoří, jsou trestné činy související s obsahem, konkrétně trestné činy související s dětskou pornografií, tedy zobrazení dětí (osob mladších 18 let) v sexuálně vyzývavých polohách, při sexuálních aktivitách či s detailním zobrazením pohlavních orgánů. V českém právním systému se jedná například o trestný čin dle § 192 trestního zákoníku Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, kam spadá i šíření. Poslední skupinou trestných činů uvedených v Úmluvě jsou trestné činy týkající se porušení autorského práva. V českém právním systému se bychom do této skupiny zařadili trestný čin dle § 270 trestního zákoníku Porušení autorského práva a práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, tzv. počítačové pirátství.

Kybernetické kriminalita je jediný druh kriminality, jejíž počty každý rok rostou a není zde předpoklad, že se to v brzké době změní. Nejrychleji roste skupina mravnostních trestných činů, zejména mezi dětmi a mládeží. Proto je nutné kyberkriminalitě věnovat zvýšenou pozornost a pokusit se s ní bojovat všemi dostupnými prostředky, v případě dětí a mládeže hlavně za pomoci prevence.

Jedním z významných projektů, které se podílejí na prevenci rizikových jevů v kyberprostoru a které koordinují fungování jednotlivých subjektů, je i projekt Kraje pro bezpečný internet (dále jen KPBI), realizovaný pod záštitou Asociace krajů České republiky (dále jen asociace). Projekt KPBI byl schválen Radou asociace na 6. zasedání Rady dne 3. září 2013. Od roku 2014 je projekt finančně podporován Ministerstvem vnitra ČR a jednotlivými krajskými úřady. Pro efektivní fungování a přesné zacílení preventivní činnosti jsou potřeba aktuální informace o znalostech a zkušenostech cílové skupiny, v tomto případě dětí a mládeže, s rizikovými jevy v kyberprostoru. V této souvislosti byl v rámci realizace projektu KPBI iniciován a podpořen výzkumný projekt „Kraje pro bezpečný internet - Výzkum vnímání kyberkriminality mezi dětmi“. Vznik výzkumného projektu iniciovalo Policejní prezidium České republiky, které se na projektu dále podílelo a se kterým byl koordinován obsah a forma výzkumu i jeho výstup.

¹ Dostupné z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=26438>

² <https://www.policie.cz/clanek/kyberkriminalita.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

3. Příprava výzkumu

V roce 2017 prezentoval jako součást své diplomové práce na téma „Vnímání a prevence kyberkriminality na základní škole“ Ing. Mgr. Tomáš Daňhelka pilotní výzkum provedený dotazníkovým šetřením na druhém stupni základních škol ve Středočeském kraji a v Praze (dále jen v pilotním dotazníkovém šetření), kterého se zúčastnilo 4 000 žáků.

Výzkum se uskutečnil za podpory Krajského úřadu Středočeského kraje, který prostřednictvím koordinátorů prevence kriminality zajišťoval distribuci dotazníků. Výsledky výzkumu byly s pozitivními ohlasy prezentovány na konferencích KPBI a na mezinárodní konferenci „Řešení elektronického násilí a kyberkriminality“ v Jihlavě³. V návaznosti na výsledky bylo naplánováno provedení výzkumu v dalších krajích zapojených do projektu KPBI s cílem zjistit, jaké mají děti povědomí o kyberkriminalitě a jakou s ní mají zkušenost. Ať již jako oběti či jako útočníci. Jako součást projektu byl vytvořen a distribuován po skončení dotazníkového šetření pracovní list pro pedagogy s informacemi k dotazníkovým otázkám pro další využití ve výuce informačních a komunikačních technologií.

Při přípravě aktuálního výzkumu bylo vycházeno z pilotního dotazníku, tak aby byly výsledky porovnatelné. Pilotní dotazník byl revidován dle připomínek jednotlivých krajských koordinátorů projektu KPBI a zástupců Policejního prezidia ČR, dále byl z psychologického hlediska konzultován PhDr. Ivou Štětovskou, Ph.D. z katedry psychologie, Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Příprava výzkumu probíhala od listopadu 2017 do srpna 2018, samotný výzkum byl naplánován s ohledem na průběh školního roku na říjen 2018. Distribuce dotazníků byla uskutečněna prostřednictvím krajských koordinátorů projektu KPBI. Sběr dat byl realizován v období od 26. září do 13. listopadu roku 20. Očekávaný počet respondentů byl 25 000. **Výsledky překonaly očekávání, do výzkumu se zapojilo celkem 50 917 respondentů, čímž se výzkum řadí k jedněm z největších⁴, prováděných v České republice v oblasti informačních a komunikačních technologií.**

4. Metodologie výzkumu

4.1. Cíle výzkumu

Cíle výzkumu kopírují cíle projektu i připravovaného výzkumu prováděného autorem v rámci Policejní akademie České republiky v Praze. Primárním cílem výzkumu je analyzovat znalosti a zkušenosti žáků s kyberkriminalitou a rizikovými jevy na internetu obecně. Část otázek byla zaměřena na využívání sociálních sítí a na absolvované preventivní programy. Výzkumná zpráva představuje kvantitativní analýzu těchto výsledků. Sekundárně budou výsledky dále

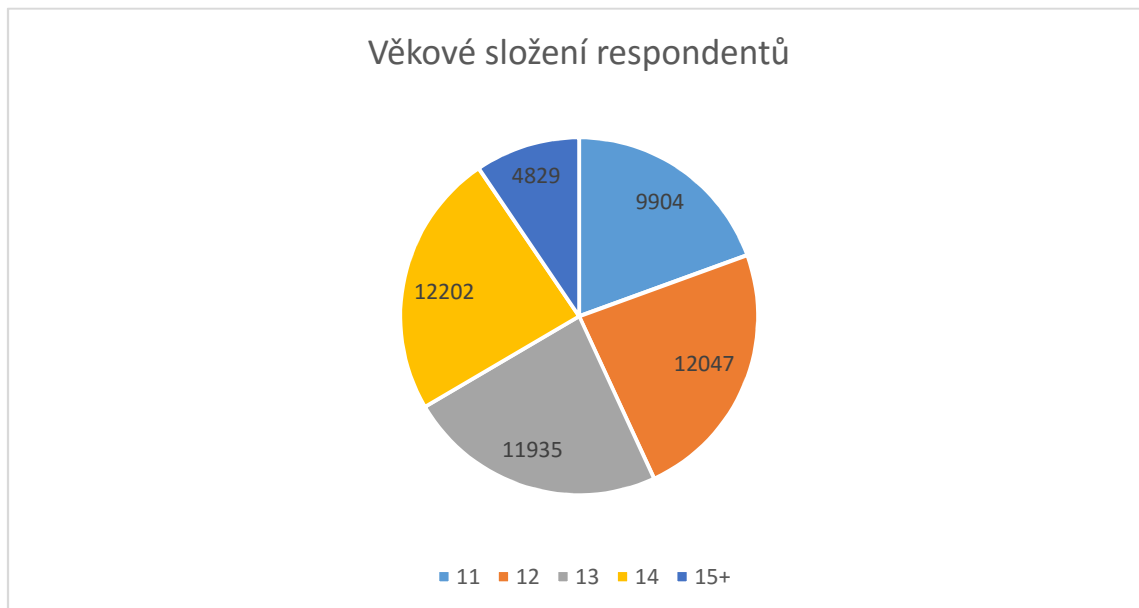
³ DAÑHELKA, Tomáš. Výsledky výzkumu na téma vnímání a prevence kyberkriminality na základní škole. In: *Právo-Bezpečnost-Informace* [online]. 2017, roč. 2017/ Zvláštní vydání mezinárodní konference Jihlava - speciál. Dostupné z <http://www.teorieib.cz/pbi/files/339-Da%C5%88helka%20-%20hotovo.pdf>

⁴ Srov. KOPECKÝ, Kamil a kol. Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu [online], str. 52. ISBN 978-80-244-4868-8

využity pro další výzkum, zejména závislostní analýzu a analýzu efektivity preventivní činnosti v oblasti kyberkriminality.

4.2. Výzkumný vzorek

Cílovou skupinou výzkumu byli zvoleni žáci druhého stupně základních škol, tedy žáci šesté až deváté třídy ve věku od 11 do 16 let. Do předmětného výzkumu se zapojili základní školy a některá víceletá gymnázia z jedenácti krajů. Celkem se výzkumu zúčastnilo 50 917 respondentů. Školy se zapojovali na základě dobrovolnosti a kapacitních možností škol, na některých školách, dle zpětné vazby od pedagogů, neprobíhalo vyplňování ve všech třídách druhého stupně. Průměrný věk respondentů byl 12,80 let. Výzkumu se zúčastnilo 49,1 % (n = 24 988) dívek a 50,9 % (n = 25 929) chlapců, což odpovídá normálnímu vzorku populace. Vzorek lze označit za reprezentativní.

Graf č. 1, věkové složení respondentů

4.3. Metodika výzkumu

Pro získání dat bylo zvoleno kvantitativní dotazníkové šetření prováděné prostřednictvím anonymních online dotazníků, které byly distribuovány do základních škol. Distribuce probíhala cestou krajských koordinátorů KPBI, přes krajské školské koordinátory prevence, na školní metodiky prevence, kteří dotazníky obdrželi s průvodním dopisem a návodem pro pedagogy, kteří budou dotazníky se žáky vyplňovat. Školám bylo doporučeno, aby pedagogové dotazníky vyplňovali s žáky v rámci vyučovací hodiny Informatiky či obdobného předmětu. Metodika výzkumu byla ověřena již v pilotní části výzkumu provedeného ve Středočeském kraji, kterého se zúčastnilo 4 000 žáků. Cílením na školní metodiky prevence byla snaha nezahlcovat více již tak přetížené vedení škol.

Vzhledem k vytíženosti krajských úřadů ve Zlínském a Královéhradeckém kraji neproběhla distribuce dotazníků výše uvedeným kanálem. V těchto dvou krajích byly školy osloveny napřímo prostřednictvím emailu autorem výzkumu. Chybou při odesílání zpráv došlo k zaslání špatného odkazu školám v Královéhradeckém kraji, obdržely verzi s odkazem za

Zlínský kraj, výsledky za tyto kraje jsou sloučené. Jednotlivě budou zpracovány až v sekundární analýze, ve které proběhne ve všech krajích třídění dle škol.

4.4. Výzkumný nástroj

Při přípravě výzkumného nástroje bylo vycházeno z dotazníku použitého v pilotním výzkumu. Tento dokument byl upraven dle připomínek pedagogů. Dále byl konzultován a upraven krajskými koordinátory KPBI, zástupci Policejního prezidia ČR a v konečné fázi i z psychologického hlediska s PhDr. Ivou Štětovskou, Ph.D.

Vlastní dotazník byl zpracován v programu Google Forms a byl distribuován do škol prostřednictvím průvodního dopisu s online odkazem. Pro každý kraj byla vytvořena jedna verze dotazníku, tak aby bylo možné výsledky třídit dle jednotlivých krajů. Dotazník neověřoval IP adresu ani opakované vyplnění, neboť bylo očekáváno vyplňování více dotazníků na stejných zařízeních v rámci jedné školy, kdy se v jedné počítačové učebně vystřídá více tříd.

Dotazník byl složen ze čtyř částí. První část obsahovala 5 otázek týkajících se statistického třídění, používaných sociálních sítí, absolvovaných a preferovaných preventivních programů. Druhá a třetí část zjišťovala znalosti žáků v oblasti kyberkriminality - druhá část byla tvořena 1 výčtovou otázkou s 53 možnostmi, třetí část tvořila baterie 21 otázek, s hodnotící škálou dle závažnosti jednání. Poslední část obsahovala 26 dichotomických otázek zjišťujících zkušenosti žáků s kyberkriminalitou.

Použití výzkumného nástroje zpracovaného v Google Forms přineslo problémy s vyhodnocením, kdy formuláře od 5 000 vyplněných dotazníků špatně zobrazují počty odpovědí u jednotlivých otázek. Počty odpovědí u jednotlivých otázek bylo nutné zjišťovat ze stažených dotazníků. Pro provedení výzkumu obdobného rozsahu je použití programu Google Forms již nevhodné.

5. Výsledky výzkumu

Výzkumná zpráva popisuje prvotní kvantitativní analýzu výsledků. Následovat bude sekundární analýza, která bude provedena v rámci výzkumu prováděného na Policejní akademii České republiky v Praze. Výzkum se svým rozsahem řadí k největším výzkumům prováděným v oblasti prevence kyberkriminality. Do výzkumu se zapojilo celkem jedenáct krajů, ve Středočeském kraji proběhl výzkum v pilotním projektu v roce 2017, spolu s ním je celkový počet zapojených respondentů přes 55 000 žáků. Jediné dva kraje, které se odmítly zapojit, byly Jihočeský a Olomoucký kraj.

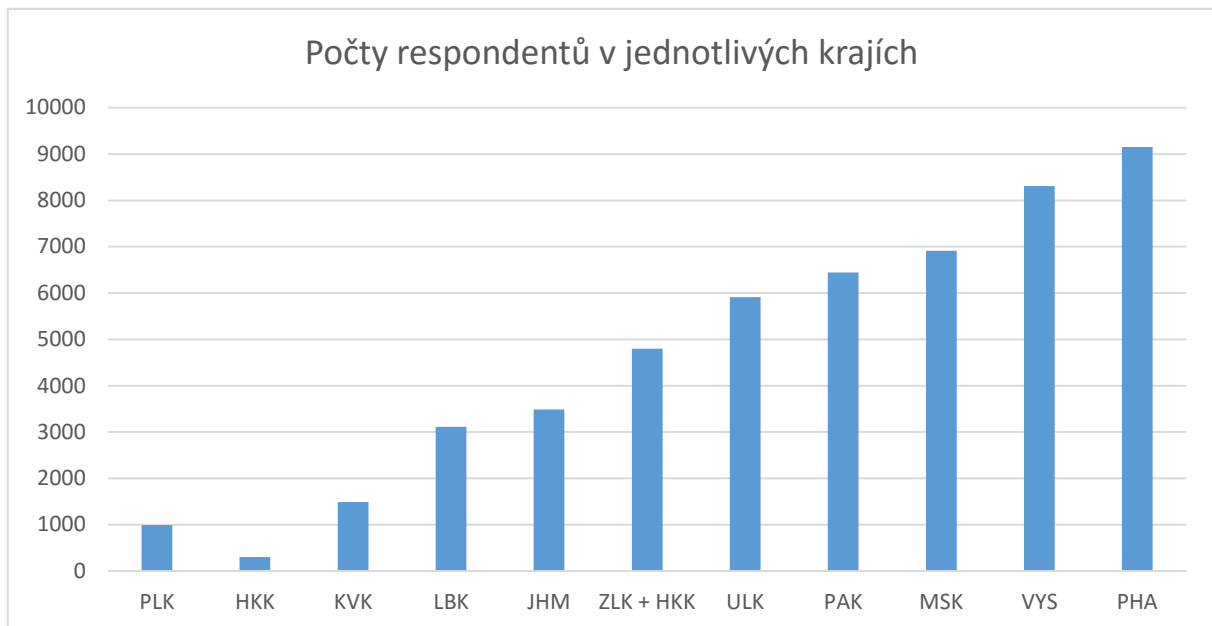
Při zpracování výsledků se vyskytly problémy s vyhodnocením krajů, ve kterých bylo více než 5 000 respondentů. U těchto krajů se zobrazil celkový počet odpovědí správně, avšak ve výsledcích se zobrazilo v náhledu programu Google Forms u jednotlivých otázek vždy přesně o 5 000 odpovědí více. Při porovnání relativního nárůstu u odpovědí, se tento pohyboval řádu desetin procent, nebyl však konstantní. Při stažení kompletních výsledků se daný problém nevyskytoval, výsledky bylo proto nutné vyhodnotit ručně z kompletních výsledků.

5.1. Rozložení výsledků v jednotlivých krajích

Počty respondentů za jednotlivé kraje se velmi liší. Školy se do výzkumu zapojovali dobrovolně

a postupně dle svých možností. Podpora ze strany krajských koordinátorů byla v různých krajích rozdílná a počty za jednotlivé kraje tomu odpovídají. V některých krajích došlo k pozdnímu odeslání dotazníků do škol. Zkratky krajů v grafu jsou zvoleny dle zkratk užívaných Českým statistickým úřadem.

Přes rozdílné počty respondentů nejsou mezi jednotlivými kraji výraznější odchylky. Rozptyl odpovědí se pohyboval většinou v jednotkách procent, často i pod jedním procentem. Podrobné rozptyly jsou uvedeny u jednotlivých otázek.

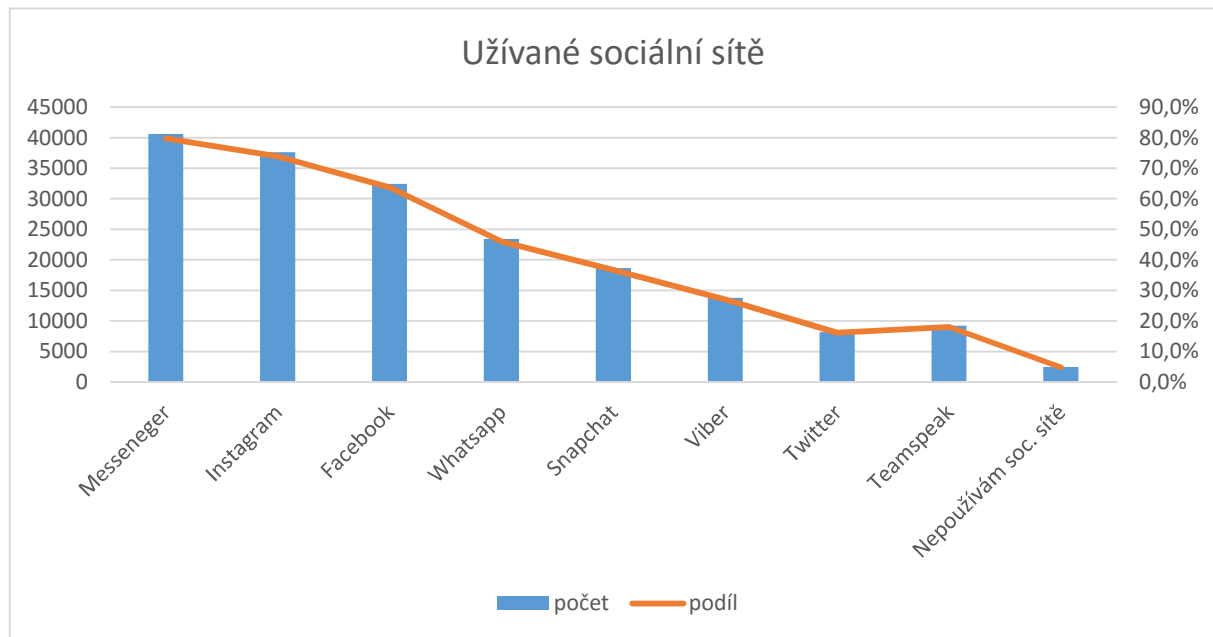
Graf č. 2, počty respondentů v jednotlivých krajích

5.2. Sociální sítě

Žáci byli dotazováni, na kterých sociálních sítích mají založený účet. Tato otázka v pilotním dotazníku nebyla. Byla doplněna při revizi dotazníku s koordinátory KPBI. Výsledky mohou napovědět pedagogům i preventivním pracovníkům, na které sociální sítě se zaměřit při výuce bezpečného používání a na jakých sítích žáky nejlépe oslovit. V jednotlivých krajích byly výsledky obdobné, nejčastěji užívanou sítí se stal Messenger, kdy ho užívá celkově 79,8 % žáků. Výjimkou je hl. město Praha, kde je nejužívanější sítí Instagram (užívá ho 73,8 % žáků), Messenger je až na druhém místě (užívá ho 69,1 % žáků).

Otázka byla zadána jako částečně otevřená, což se vzhledem k počtu odpovědí ukázalo chybou, odpovědi nejde jednotně vyhodnotit, žáci používají různé názvy. Nejčastější sítí, kterou žáci v různých podobách doplňovali, byla sociální sítí TikTok, její počty však byly v poměru k ostatním sociálním sítím zanedbatelné, jednalo se o jednotky procent.

V grafu je součet procent více než 100 %, žáci mohli označit více odpovědí.

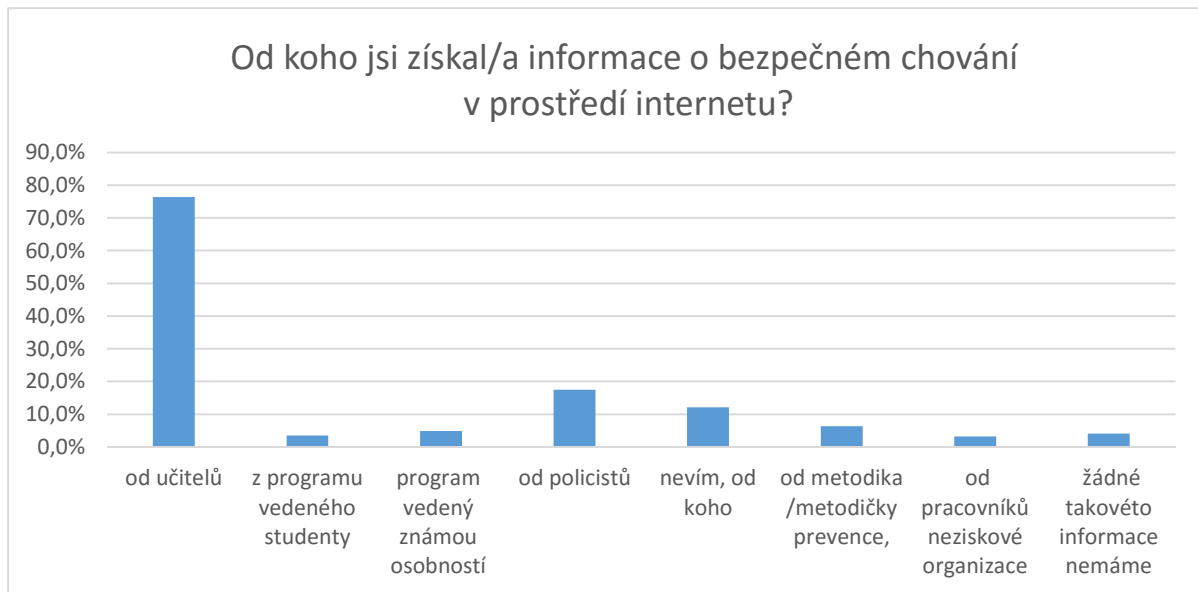
Graf č. 3, Sociální sítě užívané žáky

5.3. Preventivní programy

V pilotním dotazníku byli žáci dotazováni pouze na to, zda nějaký preventivní program zaměřený na kyberkriminalitu absolvovali. Nyní byla tato otázka rozšířena, na podobu „Získal/a jsi v rámci školy informace o bezpečném chování v prostředí internetu a výpočetní techniky? Pokud ano, od koho jsi tyto informace dostal/a?“

Cílem otázky je zjistit, zda jsou mezi kraji rozdíly, kdo prevenci v jednotlivých školách provádí. Neboť toto není ze strany krajských koordinátorů prevence sledováno. V další fázi výzkumu bude analyzována závislost mezi druhem absolvovaného preventivního programu a výsledky v dalších oblastech.

Rozdíl mezi kraji byl v této otázce výraznější, pořadí odpovědí se neměnilo. Nejčastěji žáci získávají informace od učitelů, celkově 76,4 %, na druhém místě jsou pak policisté, celkově 17,5 %, následované odpovědí „ano, ale nevím od koho“ 12,2 %. Otázka byla částečně otevřená, nejčastěji byla doplňována možnost „od rodičů“. Součet odpovědí je více než 100%, bylo možné vybrat více odpovědí.

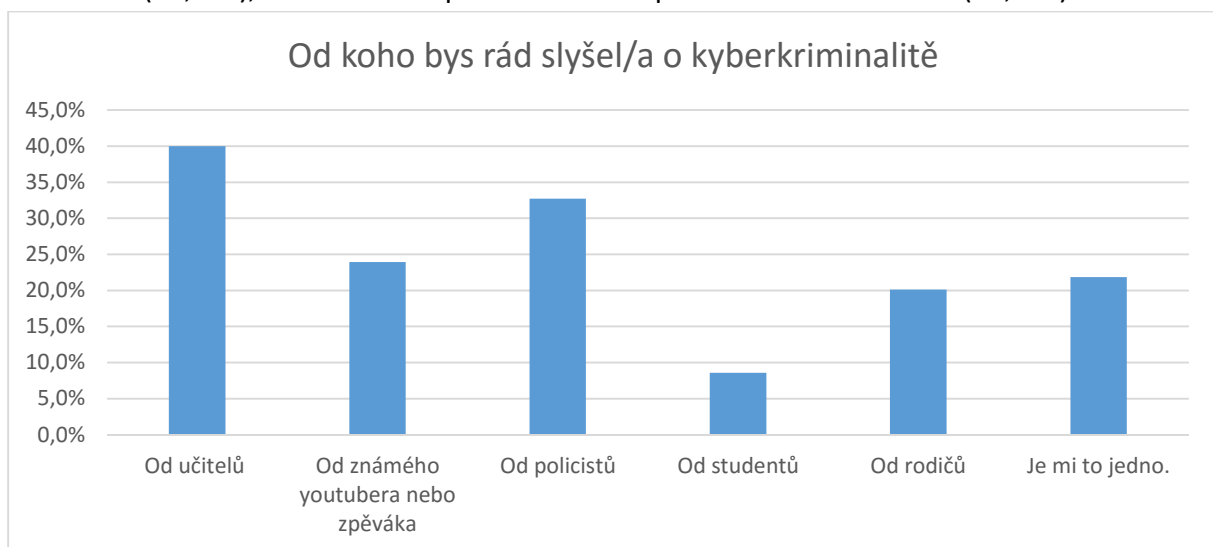

Graf č. 4, od koho žáci získali informace o bezpečném chování v prostředí internetu

Ve vztahu k preventivním programům byli žáci dotazováni, od koho by rádi slyšeli informace o kyberkriminalitě a bezpečném chování na internetu. Odpovědi mohou napomoci krajským koordinátorům prevence, jakou formu preventivních programů zvolit, aby žáky zaujala.

Žáci na prvním místě preferují informace od učitelů v rámci výuky, celkově 40,0 %, následuje zájem o informace od policistů, kteří kyberkriminalitu vyšetřují, 32,7 % a s odstupem odpověď „od nějakého známého youtubera nebo zpěváka“, 23,9 %. Součet odpovědí je více než 100 %, bylo možné vybrat více odpovědí.

Mezi výsledky v jednotlivých krajích bylo více odlišností, v hl. městě Praha a Karlovarském kraji žáci nejvíce preferovali informace od policistů (Praha 36,6 %, Karlovarský 42,1 %), informace od učitelů zvolili až na druhém místě (Praha 35,2 %, Karlovarský 40,2 %). V Moravskoslezském kraji zase žáci více preferovali na druhém místě informace od známé osobnosti (35,3 %), informace od policistů s odstupem až na třetím místě (22,6 %).

Graf č. 5, od koho by žáci rádi slyšeli o kyberkriminalitě a bezpečném chování na internetu

5.4. Znalost kyberkriminality

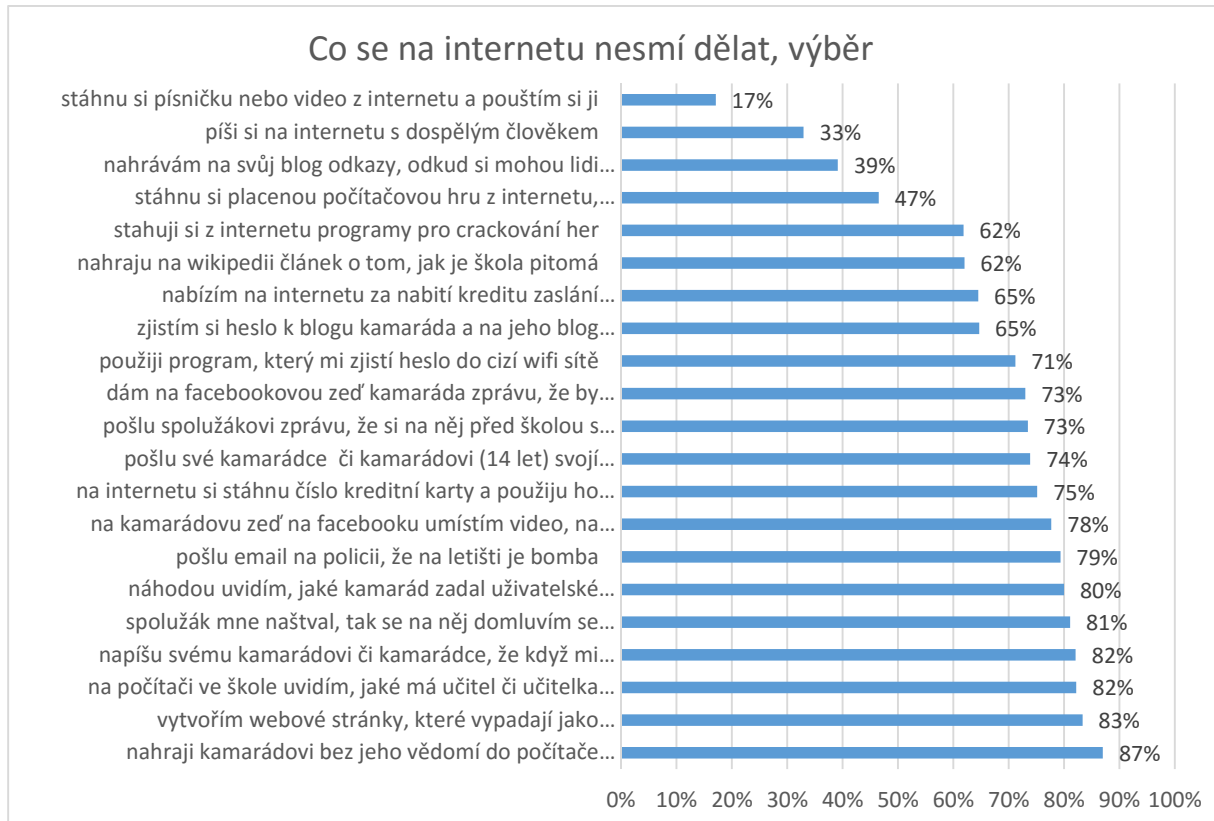
Ve druhé části dotazníku byla zjišťována znalost kyberkriminality u žáků. V první otázce žáci vybírali z nabídnutých možností, jaké jednání je protizákonné. Otázka byla oproti pilotnímu dotazníku přeformulována. Žáci nebyli dotazováni na trestnost jednání, ale aby vybrali, co se dle nich na internetu nesmí dělat. Na výběr bylo 53 možností, ve kterých byly příklady jak legálních, tak nelegálních činností, jednotlivé druhy kyberkriminality byly uvedeny ve více možnostech.

Výsledky mezi jednotlivými kraji se výrazně nelišily, rozptyl výsledků mezi kraji se pohyboval v jednotkách procent. Nejvíce správných odpovědí žáci vybrali v Jihomoravském kraji, kde je průměr správných odpovědí o 3,1 % vyšší oproti celku, následovaný Krajem Vysočina, kde je průměr odpovědí o 1,4 % vyšší. Nejméně správných odpovědí bylo v Karlovarském kraji, o 5 % méně oproti celku, dále v Ústeckém kraji, o 3,5 % méně.

Nejvíce žáků označilo jako kyberkriminalitu možnost „nahraji kamarádovi bez jeho vědomí do počítače program, abych se mohl dívat, co na počítači dělá“, a to 87 % žáků. Celkově se odpovědi u otázek pohybovaly následovně: phishing označilo jako trestný 83 % žáků, vyhrožování přes internet 82 %, odpovědi u variant neoprávněného přístupu k počítačovému systému se pohybovaly od 65% do 83 %. U těchto odpovědí měli žáci nejvyšší rozdíl počtu odpovědí, pravděpodobně rozlišují různou závažnost jednání. Odpovědi se pohybovaly od „zjistím si heslo k blogu kamaráda a na jeho blog za něj nahraju nějaké vtipné hlášky“, kterou označilo jako trestnou 64,7 % žáků, přes „zkusím odhadnout heslo, které má kamarád na facebooku a přihlásit se za něj“, kterou označilo 74,1 % žáků a nejvíce jako trestnou označily žáci odpověď „na počítači ve škole uvidím, jaké má učitel či učitelka heslo do elektronické žákovské a zkusím se přihlásit za ně a přepíšu nějaké známky“, kterou označilo 82,2 % žáků.

Nejnižší znalost závadového jednání byla u odpovědí týkající se příkladů porušování autorských práv, od 39 % u nahrávání obsahu na internet po 46 % u stahování placených her z úložišť. Zajímavé je, že v případě používání, šíření a vytváření crackovacích programů byly odpovědi vyšší, 60 % - 65 %.

V následujícím grafu je výběr z odpovědí, kompletní výsledky jsou v příloze zprávy.

Graf č. 6, co se dle žáků nesmí na internetu dělat, co je kyberkriminalita

Třetí část otázek nebyla v pilotním dotazníkovém šetření ve Středočeském kraji obsažena, byla přidána při revizi výsledků s ohledem na rozdílné odpovědi u stejného typu jednání, například u problematiky neoprávněných přístupů k počítačovému systému. Cílem bylo zjistit, kde mají žáci hranici, jaké jednání je dle jejich názoru ještě v kyberprostoru přijatelné a co již ne. Z výběru otázek žáci označovali, jak je jednání, dle jejich názoru, závažné. Byla zvolena čtyřbodová škála, od 1 – „úplně v pořádku, netrestné,“ 2 – „nevhodné či nepřijatelné, ale stále netrestné,“ 3 – „trestné, ale tolerováno“ až po 4 – „trestné, nepřijatelné“.

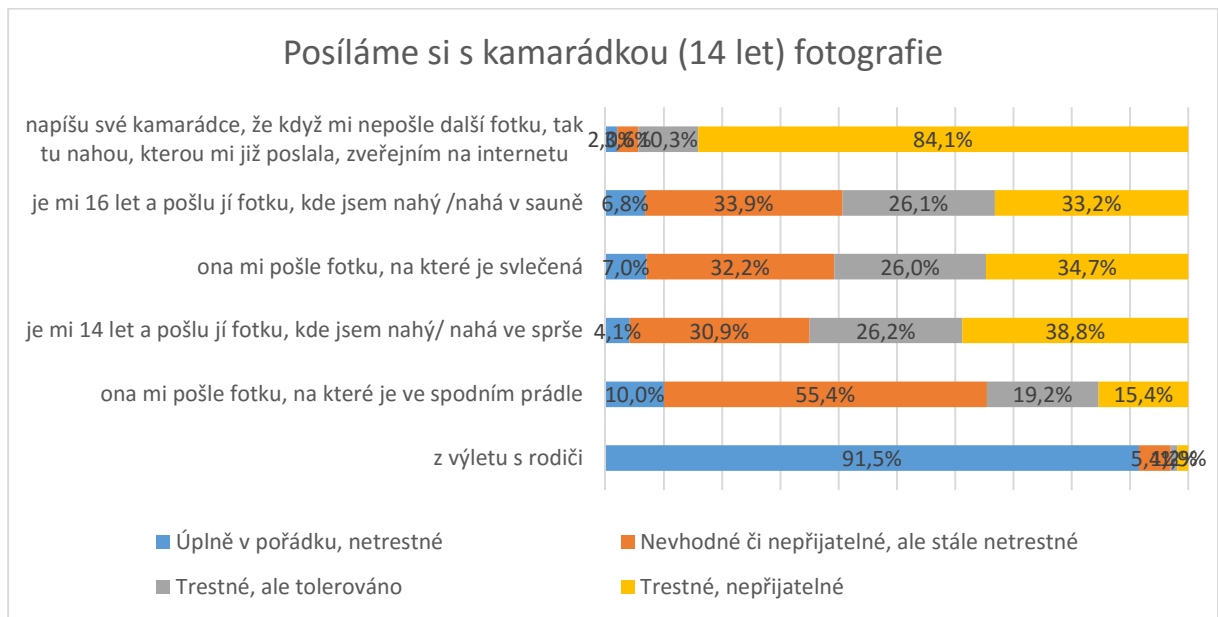
Pro tuto část byly zvoleny boxy otázek týkajících se zasílání fotografií, internetové komunikace s cizí osobou, neoprávněných přístupů k blogu, a nahrávání videa na internet. V možnostech byly uvedeny příklady jak zcela legálních jednání, tak jednání trestných.

Z výsledků je patrné, že žáci mají velice malé povědomí o tom, jaké jednání je trestné a jaké není, ani o rizikovosti dalších jevů. Například možnost „posíláme si s kamarádkou (14 let) a ona mi pošle fotografii, kde je svlečená“ označilo jako trestné pouze 60 % žáků. Možnost „Na internetu si se mnou píše dospělý, kterého neznám a on mne pozve na schůzku“ označilo jako trestné dohromady 68 % žáků, ale 30 % žáků považuje dle jejich názoru jednání za trestné, ale vlastně tolerované, jako trestné a nepřijatelné jednání označilo jednání pouze 38 % žáků.

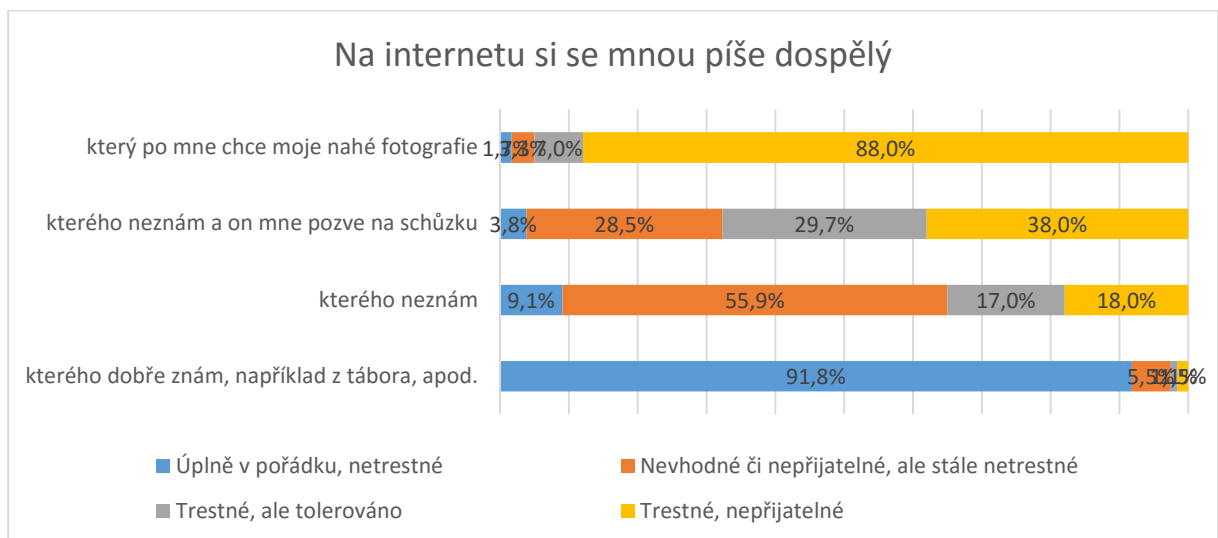
Otázku na neoprávněný přístup k blogu kamaráda „přihlásím se na něj a nahrají mu blog několik vtipů“ označilo jako trestnou, ale vlastně tolerovanou 33 % žáků, jako trestné

a nepřijatelné jednání ji označilo pouze 21 % žáků. Lepší výsledek byl u možnosti „přihlásím se na něj, smažu mu jeho obsah a nahraji tam odkazy na porno stránky“, kterou označilo jako trestnou dohromady 89 % žáků.

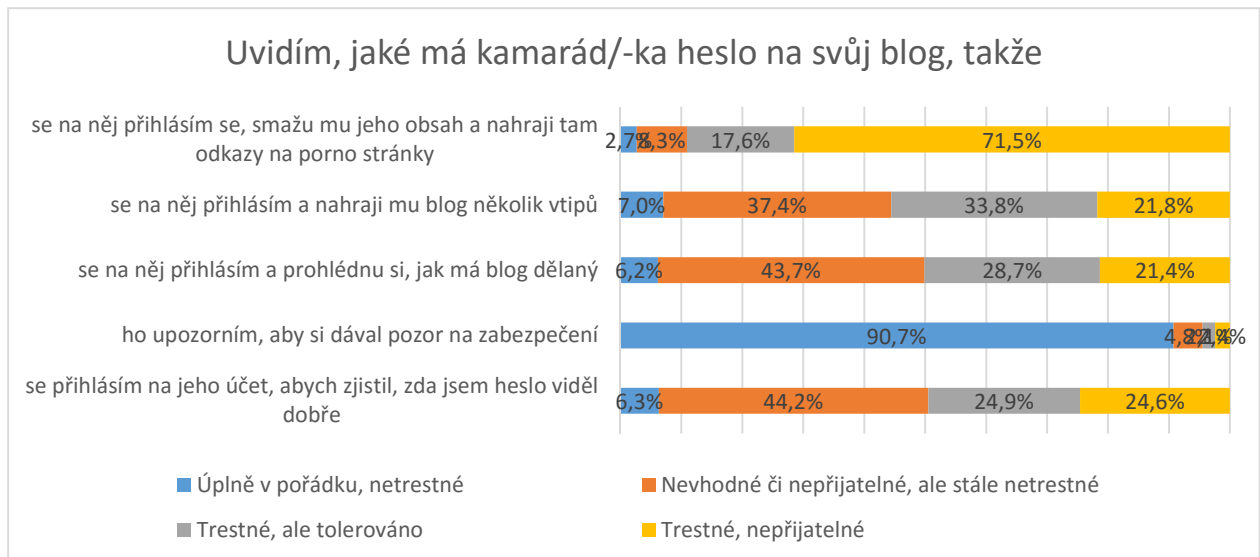
Rozdíly mezi kraji byly minimální, odchylka od průměru se pohybovala nejčastěji do jednoho procenta, s ojedinělými výkyvy v řádu jednotek procent. Hlubší zkoumání výsledků, zejména analýza závislostí mezi jednotlivými položkami bude náplní dalšího výzkumu v rámci výzkumné činnosti Policejní akademie České republiky v Praze.

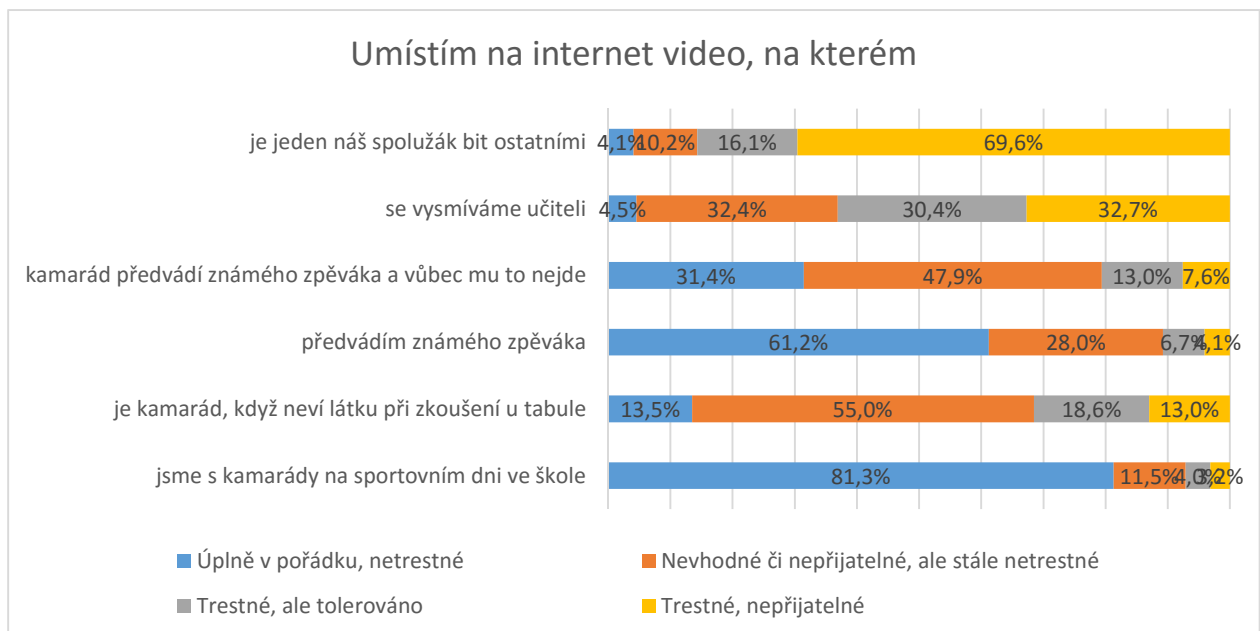
Graf č. 7-1, názorová škála žáků (Uved', zda je jednání podle tebe škodlivé či trestné)

Graf č. 7-2, názorová škála žáků (Uved', zda je jednání podle tebe škodlivé či trestné)

Graf č. 7-3, názorová škála žáků (Uved', zda je jednání podle tebe škodlivé či trestné)

Graf č. 7-4, názorová škála žáků (Uved', zda je jednání podle tebe škodlivé či trestné)

5.5. Zkušenost s kyberkriminalitou

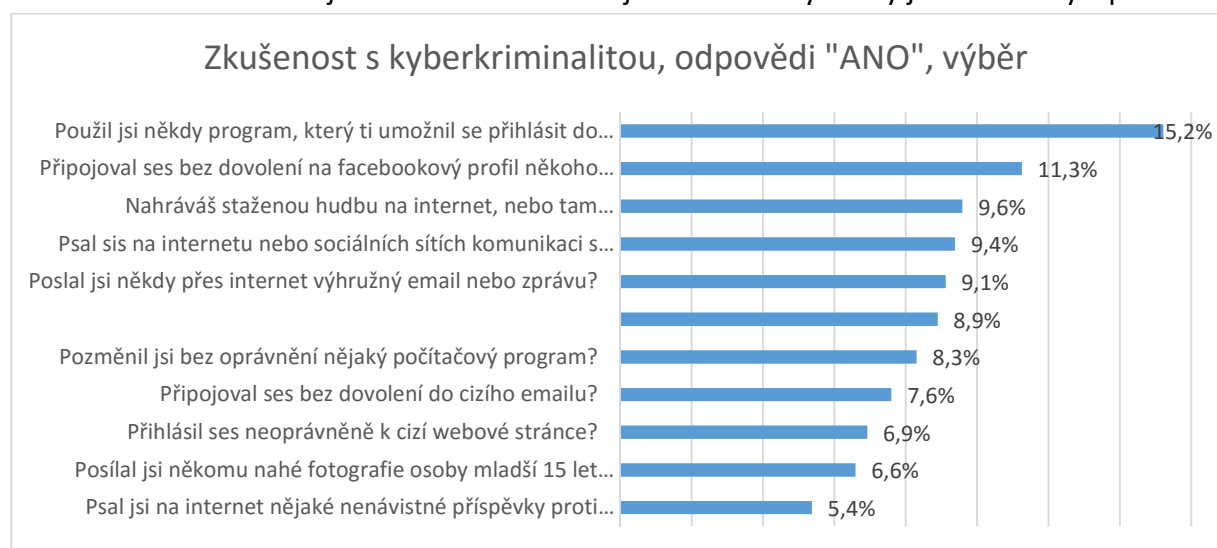
Poslední část dotazníku obsahovala dichotomické otázky, pomocí kterých bylo zjišťováno, zda žáci mají zkušenosti s kyberkriminalitou či dalšími rizikovými jevy na internetu. V pilotním dotazníku byla tato část otázek koncipována tak, že žáci odpovídali, zda se závadového jednání dopustili jejich vrstevníci a zda se jednání dopustili oni sami. Vzhledem k tomu, že mezi odpověďmi na jednání vrstevníků a mezi tím, co žáci sami přiznávali, byl relativně konstantní poměr, kladná odpověď vrstevníků byla 2x vyšší, byly po konzultaci s psychologičkou PhDr. Ivou Štětovskou, Ph.D., otázky na jednání vrstevníků vypuštěny a v aktuálním dotazníku byly ponechány pouze otázky, zda se žáci daného jednání již dopustili.

Otázky na stahování hudby a videa byly do dotazníku přidány pro možnost porovnání s jinými výzkumy, například EU Kids online⁵. Dle předpokladu žáci uvádějí, že si hudbu stahují, a to v 82,1 %, videa také, v 54,2 %. Poslední výzkumy ukazují, že děti spíše videa sledují online, což odpovídá výsledkům. Dále žáci přiznávají, že na internetu uvádějí při registraci nepravdivé údaje, celkově v 44,9 %. Pokud tento údaj porovnáme s počtem odpovědí na užívané sociální sítě, neodpovídá skutečnosti a bude podhodnocen, neboť děti nejčastěji uvádí nepravdivé údaje týkající se věku. Při registraci k sociálním sítím je nutné uvést svůj věk, který například různých sítí musí být vyšší než 13 nebo 16 let.

Nejrozšířenějšími druhy kyberkriminality páchané žáky jsou různé formy neoprávněných přístupů k počítačovému systému. Zde si žáci pravděpodobně neuvědomují, pokud přihlídneme k výsledkům z části 2, že již pouhý neoprávněný přístup k cizímu profilu, je trestný. 15,2 % žáků uvedlo, že užilo program, který jim umožní se přihlásit do cizí Wifi sítě, 11,3 % žáků uvedlo, že se přihlásili neoprávněně k cizímu facebookovému profilu, přístup k cizímu emailu přiznalo 7,6 % žáků.

Skupina otázek na porušování autorských práv je další část kyberkriminality, kde téměř 10% žáků přiznalo porušování zákona. 9,6 % žáků přiznalo nahrávání stažené hudby na internet, 7,4 % přiznalo nahrávání videí na internet. Otázky zaměřené na závadovou komunikaci se týkaly sextingu. 9,4 % žáků psalo komunikaci se sexuálním obsahem a 6,6 % žáků posílalo nahé fotografie osoby mladší 15 let. 9,1 % žáků uvedlo, že poslalo nějakou výhrůžnou zprávu a 5,4 % žáků poslalo na internetu nenávistné příspěvky.

Odpovědi na otázky ve čtvrté části dotazníkového šetření měly z celého dotazníku nejmenší rozptyl mezi kraji. U většiny odpovědí byl rozptyl odpovědí od celkových výsledků do 1 %. Výjimkou tvořily odpovědi v Karlovarském kraji, kde žáci u většiny otázek více přiznávali závadové chování, odchylka činila až 3,6 %. Naopak nejméně přiznávali žáci závadové chování v Plzeňském kraji a Jihomoravském kraji. Podrobné výsledky jsou uvedeny v příloze.

Graf č. 8, zkušenost s kyberkriminalitou (označ, zda jsi danou věc již dělal)

⁵ Výzkum EU Kids online, , dostupné z <https://lsdesignunit.com/EUKidsOnline/>

6. Shrnutí

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že v současné době jsou žáci na sociálních sítích stále aktivnější. Pouze 4,8 % žáků uvedlo, že neužívá žádné sociální sítě. Nejvíce užívanou sociální sítí je Messenger, kde má svůj účet 79,8 % žáků, následovaný Instagramem u 73,8 % žáků. Facebook je až na třetím místě, svůj účet na něm má 63,7 % žáků. Informace o bezpečném chování v prostředí internetu získávají žáci nejčastěji od učitelů (76,4 %), dále od policistů (17,5 %) a v 12,2 % nejsou schopni žáci určit, od koho informace mají. Žáci preferují informace o bezpečném chování na internetu podané od učitelů (40 %), následované preferencí informací od policistů (32,7 %) a od známé osobnosti (23,9 %).

Výsledky provedeného výzkumu ukázaly, že žáci mají stále nedostatečné znalosti takřka ve všech oblastech týkajících se rizikového chování na internetu a kyberkriminality. Nejnižší znalost je v oblasti porušování autorských práv, které jako kyberkriminalitu označilo jen necelých 40 %. Otázky týkající se zasílání nahých fotografií osob mladší 15 let označilo jako trestné pouze 66,7 % žáků. Určení odpovědí u otázek týkajících se neoprávněných přístupů k počítačovému systému se dle varianty pohybovalo od 65 % do 82 %. Nejvíce žáci označovali jako trestné příklady phishingu, přes 83 %.

Z jednotlivých druhů kyberkriminality se nejvíce na internetu žáci dopouštějí, ať již vědomě či nevědomě, různých forem neoprávněného přístupu k informačnímu systému, což je samo o sobě trestným činem. Neoprávněný přístup k cizí Wifi síti přiznalo 15,2 % žáků, neoprávněný přístup na cizí facebookový účet přiznalo 11,3 % žáků. Jako další v pořadí se umístilo porušování autorských práv, kdy 9,6 % žáků nahrává na internet staženou hudbu. Dál 9,1 % žáků poslalo přes internet výhrůžnou zprávu a 6,6 % žáků poslalo nahou fotografii osoby mladší 15 let. Celkově autora výzkumu překvapilo, jak vysoké počty žáků se dopouštějí jednání, které by mohlo být kvalifikováno jako trestné.

Mezi výsledky z jednotlivých krajů nebyly zjištěny výraznější rozdíly. Nejvíce se lišil Karlovarský kraj, u kterého vykazovaly výsledky nižší znalosti u žáků, proti celku o 5 %, a zároveň i vyšší zkušenost s kyberkriminalitou, o 1,4 %. Opačná odchylka byla pozorována u Jihomoravského kraje, kde byla znalost kyberkriminality vyšší o 3,4 % proti celku a zkušenost s kyberkriminalitou byla nižší o 1 %. Zkoumání závislostí mezi jednotlivými odpověďmi bude věnována sekundární analýza získaných dat.

7. Závěr

Používání informačních technologií je mezi dětmi stále rozšířenější. Téměř všichni žáci druhého stupně základní školy mají svůj účet na sociálních sítích a pohybují se denně v prostředí kyberprostoru. Škola i rodiče by měli na tuto změnu reagovat a společně se snažit o preventivní vzdělávání dětí v oblasti bezpečného užívání těchto technologií, které jsou stejně prospěšné, jako i škodlivé. Skutečnost, že se 15 % žáků dopustila potenciálně trestného jednání, je alarmující. Žáci mají velmi malé povědomí o tom, co se na internetu nesmí dělat, co je kyberkriminalita. Současné pojetí prevence, kdy je na dítě pohlíženo převážně jako na potenciální oběť trestného činu a děti získávají informace hlavně o kyberšikaně, sextingu a kybergroomingu, již nestačí. Do preventivních programů je třeba

začlenit rovněž i informace o dalších rizikových jevech v kyberprostoru. Žáci nejsou jen oběti, dle výsledků výzkumu jsou žáci i potenciální pachatelé kyberkriminality a je potřeba tomu upravit preventivní působení.

Je na místě uvažovat o změně školních osnov (RVP) tak, aby se problematice bezpečného používání informačních a komunikačních technologií mohli učitelé plnohodnotně věnovat v rámci výuky, tak jako se věnují od první třídy výuce matematiky nebo češtiny. V této souvislosti by muselo dojít taktéž k průběžnému odbornému vzdělávání pedagogů, aby byli v těchto oblastech dostatečně vzděláni. Sami žáci uvedli, že by tyto informace nejraději dostali od pedagogů, tak je škoda nevyužít tohoto preferovaného komunikačního kanálu. Další subjekt, který by bylo vhodné více do preventivní činnosti zapojit, je sama policie (Policie ČR). Současný stav, kdy jsou spojené funkce tiskového a preventivního pracovníka na krajském ředitelství policie, je nevyhovující, policie tím na prevenci nemá dostatečné personální kapacity. Žáci sami by dle výsledků průzkumu informace od policie uvítali, neboť policii vnímají jako atraktivní prvek, a je tudíž škoda tohoto potenciálu nevyužít. Větší zapojení policistů do prevence prováděné na školách by mohlo také pomoci budovat pozitivní důvěru a vztah budoucí generace k policejnímu sboru a autoritám obecně.

Výzkumná zpráva popisuje výsledky primární analýzy získaných dat. S daty bude dále pracováno v rámci doktorského studia na Policejní akademii České republiky v Praze. Bude zpracována sekundární analýza dat se zaměřením na zkoumání závislostí jednotlivých odpovědí a výsledky budou vytrženy až na úroveň jednotlivých škol, aby napomohly školním metodikům prevence se rozhodnout, na jaké jevy se při jejich působení v konkrétní škole zaměřit. V návaznosti na výsledky výzkumu bude možné provést další dotazování ve školách, jak se konkrétně prevence provádí, a výsledky porovnat se zjištěnými daty od žáků, aby byl získán celkový obraz prevence kyberkriminality na základních školách v České republice.

8. Závěrečné slovo

Lze konstatovat, že počet trestných činů, stejně jako negativních jevů v online prostředí každým rokem přibývá. Přestože jsou v celkovém nápadu trestné činnosti nejčastěji zastoupené různé formy podvodných jednání, je ve vztahu k cílové skupině výzkumu důležité zmínit mravnostní trestnou činnost v online prostředí. Právě mladiství a nezletilí jsou v této oblasti nejen oběťmi, ale velmi často také útočníky. Vystává otázka, zda je tento stav způsoben neznalostí zákona či jeho nerespektováním. Právě v oblasti mravnostní kriminality, lze zpozorovat největší meziroční nárůst z celkového nápadu kybernetické kriminality.

Zároveň je však nutné uvést, že přibývá i preventivních aktivit, na kterých se podílejí subjekty státní správy, samosprávy, pedagogických pracovišť i neziskového sektoru. Domnívám se, že v posledních letech vznikla celá řada kvalitních preventivních projektů, které cílí na zvyšování povědomí o bezpečném chování v online prostředí. Jejich realizátoři si již před lety uvědomili, že existuje informační propast mezi generacemi, mezi rodiči a dětmi, a tu se snaží zaplnit. V následujících letech bude velmi důležité, aby při preventivních aktivitách výše zmíněné subjekty úzce a vzájemně spolupracovali, a to na místní i republikové úrovni.

Nejzásadnějším a nejobtížnějším úkolem nás všech je, aby se informace o bezpečném chování v online prostředí staly součástí běžné výchovy dětí.

kpt. Bc. Jakub Vinčálek
sekce kybernetické kriminality
Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV

9. Literatura

- KOPECKÝ Kamil a kol., Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu, Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, 172 s., ISBN 978-80-244-4868-8
- KOPECKÝ Kamil; České děti a facebook 2015 výzkumná zpráva, dostupné z https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/76-eske-dti-a-facebook-2015
- Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2013-2018, dostupné z <http://www.msmt.cz/file/28077>
- Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020,], dostupné z <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-prevence-kriminality-2008-2011-strategie-pdf.aspx>
- DAŇHELKA, Tomáš. Výsledky výzkumu na téma vnímání a prevence kyberkriminality na základní škole. In: *Právo-Bezpečnost-Informace* [online]. 2017, roč. 2017/ Zvláštní vydání mez. konf. Jihlava - speciál. Dostupné z <http://www.teorieib.cz/pbi/files/339-Da%C5%88helka%20-%20hotovo.pdf>
- Výzkum EU Kinds online, , dostupné z <https://lsedesignunit.com/EUKidsOnline/>

10. O realizátorech

Projekt Kraje pro bezpečný internet

Projekt Kraje pro bezpečný internet (dále jen KPBI) je realizován pod záštitou Asociace krajů ČR. Do projektu je zapojeno 12 krajů ČR. Partnery projektu jsou sdružení CZ.NIC, Policie ČR a společnosti Microsoft a Gordic. Hlavním cílem projektu je zvýšit informovanost o rizicích internetu a možnostech prevence a pomoci v oblasti bezpečného užívání IT technologií. Cílovými skupinami projektu jsou děti a mládež, rodiče, pedagogové, sociální pracovníci, policisté, úředníci a senioři. V rámci projektu byly pro jednotlivé cílové skupiny připraveny e-learningové lekce či krátké videospoty (pro seniory, děti a mládež, rodiče), které jsou zdarma a volně dostupné na: www.KPBI.cz. E-learningové kurzy pro vybrané cílové skupiny jsou dále doplněny o prezenční semináře. Každoročně jsou v rámci projektu KPBI organizovány konference pro odbornou veřejnost, zástupce krajů či policie. V roce 2018 byl realizován Výzkum vnímání kyberkriminality mezi dětmi.

kpt. Ing. Mgr. Tomáš Daňhelka

vrchní komisař oddělení kybernetické kriminality Krajského ředitelství policie Středočeského kraje

Jako rodič dítěte školou povinného jsem absolvoval pár seminářů týkajících se bezpečného chování na internetu určeného pro žáky, sledoval jsem různé preventivní programy na internetu a zúčastnil se několika konferencí týkajících se kybernetické kriminality. Co mne zaujalo, byl fakt, že valná většina preventivních programů hovořila o dítěti na internetu jen jako o potenciální oběti. Jako policista, pracující na oddělení kybernetické kriminality, při své profesi často vidím, že děti jsou i pachatelé, zvláště v oblasti kyberkriminality. Začal jsem toto téma více sledovat a ve svém výzkumu jsem se rozhodl zjistit, zda je prevence v oboru kybernetické kriminality zaměřená na aktuální problémy, zda řeší aktuální témata. Prevence chrání životy i šetří peníze.

Ptal jsem se žáků, zda mají povědomí o tom, co je to kyberkriminalita a jakého jednání se sami dopouštějí. Podařilo se mi díky spolupráci s projektem Kraje pro bezpečný internet získat pro výzkum přes 50 000 žáků druhého stupně základních škol, čímž se výzkum řadí mezi největší výzkumy v této oblasti prováděné v České republice. Doufám, že výsledky napomohou při preventivním působení všech zúčastněných subjektů, které pracují s dětmi a stanou se základem rozsáhlejšího výzkumu prevence kyberkriminality, prováděného Policejní akademii České republiky v Praze.

11. Kontakty na realizátory

Ing. Lucie Časarová, vedoucí projektu Kraje pro bezpečný internet, Krajský úřad Kraje Vysočina, 721 947 046, casarova.l@kr-vysocina.cz

kpt. Ing. Mgr. Tomáš Daňhelka, vrchní komisař oddělení kybernetické kriminality Krajského ředitelství policie Středočeského kraje, tomas.danhelka@pcr.cz

kpt Mgr. Renata Šanderová, vrchní komisař odboru tisku a prevence Policejního prezidia České republiky, renata.sanderova@pcr.cz

12. Přílohy

Tabulka s kompletními výsledky, Sekce 1

Počty respondentů za jednotlivé kraje	zkratka	počet
Plzeňský kraj	PLK	996
Královehradecký kraj * (jen část)	HKK	304
Karlovarský kraj	KVK	1493
Liberecký kraj	LBK	3113
Jihomoravský kraj	JHM	3488
Zlínský + Hradecký	ZLK + HKK	4796
Ústecký kraj	ULK	5913
Pardubický kraj	PAK	6442
Moravskoslezský kraj	MSK	6915
Vysočina	VYS	8305
Praha	PHA	9152
celkem		50917
Sekce 1		
Věk		
11	9904	19,5%
12	12047	23,7%
13	11935	23,4%
14	12202	24,0%
15+	4829	9,5%
Pohlaví		
dívka	24988	49,1%
chlapec	25929	50,9%
Máš účet na sociálních sítích? Označ na kterých.		
Messenger	40628	79,8%
Instagram	37599	73,8%
Facebook	32449	63,7%
Whatsapp	23414	46,0%
Snapchat	18680	36,7%
Viber	13791	27,1%
Twitter	8199	16,1%
Teamspeak	9209	18,1%
Nepoužívám soc. síť	2460	4,8%

Tabulka Sekce 1, pokračování

Získal/a jsi v rámci školy informace o bezpečném chování v prostředí internetu a výpočetní techniky? Pokud ano, od koho jsi tyto informace dostal/a?		
Ano, informace máme od učitelů.	38904	76,4%
Ano, informace mám z programu vedeného studenty ze střední nebo vysoké školy.	1814	3,6%
Ano, měli jsme program vedený známou osobností (youtuber, herec, zpěvák, atd.)	2482	4,9%
Ano, informace máme od policistů, kteří byli ve škole.	8929	17,5%
Ano, ale nevím, od koho.	6192	12,2%
Ano, informace máme od metodika /metodičky prevence, kteří do školy docházejí.	3256	6,4%
Ano, informace máme od pracovníků neziskové organizace.	1668	3,3%
Ne, žádné takovéto informace nemáme.	2106	4,1%

Od koho bys rád slyšel/a informace o kyberkriminalitě a bezpečném chování na internetu?		
Od učitelů v rámci výuky.	20353	40,0%
Od nějakého známého youtubera nebo zpěváka během preventivního pořadu.	12190	23,9%
Od policistů, kteří kyberkriminalitu vyšetřují.	16669	32,7%
Od studentů ze střední nebo vysoké školy.	4364	8,6%
Od rodičů	10247	20,1%
Je mi to jedno.	11132	21,9%

Tabulka s kompletními výsledky, Sekce 2, Co je podle tebe kyberkriminalita? Uveď jednání o kterém si myslíš, že se na internetu nesmí dělat.

Na internetu se nesmí dělat	počet	procenta
stáhnou si placenou počítačovou hru z internetu, kterou někdo nahrál na internetové úložiště, například na ulozto.cz	23694	46,5%
přijdu k počítači ve škole, je otevřený prohlížeč, a když dám zpět, tak se mi otevře spolužákův facebook. Když už jsem na jeho facebooku, tak si ho prohlédnu	41958	82,4%
nahráji kamarádovi bez jeho vědomí do počítače program, abych se mohl dívat, co na počítači dělá	44295	87,0%
nahrávám na svůj blog odkazy, odkud si mohou lidé stahovat filmy	19937	39,2%
vytvořím webové stránky, které vypadají jako přihlašovací stránka internetového bankovníctví, ale při přihlášení mi stránka pošle jméno a heslo uživatele	42433	83,3%
mám hodně stažených filmů, tak je nahráju na server, aby si je ostatní taky mohli stáhnout a nemuseli si je hledat sami	20850	40,9%
použiji heslo a uživatelské jméno jiného uživatele, které mi poslali webové stránky, které napodobují vzhled facebooku	40911	80,3%
nahráji na internet do diskuzního fóra cracky k počítačovým hrám ke stažení	28603	56,2%
náhodou uvidím, jaké kamarád zadal uživatelské jméno a heslo a podívám se na jeho profil na internetu	39699	78,0%
stáhnou si písničku nebo video z internetu a pouštím si ji	8715	17,1%
zkusím se připojit jako administrátor do školní sítě, abych viděl, jak je zabezpečená	38726	76,1%
náhodou uvidím, jaké kamarád zadal uživatelské jméno a heslo do jeho facebooku, použiju ho a podívám se na jeho facebook	40727	80,0%
nabízím na internetu za nabití kreditu zaslání staženého filmu nebo programu	32842	64,5%
nahrávám na svůj blog odkazy, odkud si mohou stáhnout cracky k počítačové hře	28496	56,0%
na počítači ve škole uvidím, jaké má učitelka či učitel heslo do elektronické žákovské a zkusím se přihlásit za ně a prohlédnu si prostředí žákovské	40832	80,2%
zkusím odhadnout heslo, které má kamarád na facebooku a přihlásit se za něj	37704	74,1%
náhodou uvidím, jaké rodiče mají uživatelské jméno a heslo na internetové bankovníctví a podívám se na jejich účet	39975	78,5%
dám na svůj facebook zprávu, že učitel či učitelka je pitomý/-á	32409	63,7%
přijdu k počítači, uvidím, že se kamarád neodhlásil z facebooku, tak mu něco napíšu na jeho facebook	39678	77,9%
stahuji si z internetu programy pro crackování her	31483	61,8%
na počítači ve škole uvidím, jaké má učitel či učitelka heslo do elektronické žákovské a zkusím se přihlásit za ně a přepíšu nějaké známky	41856	82,2%
vytvořím a pošlu někomu email, který vypadá jako zpráva z banky, aby poslal zpět svoje jméno a heslo	42422	83,3%
udělám si doma sbírku cracků k programům nebo hrám	28523	56,0%
napišu program, který umí odemknout nelegálně stažené windows	37800	74,2%
stáhnou si z internetu volně dostupný kód počítačového viru a pošlu ho z legrace kamarádovi	40238	79,0%
na kamarádovu zeď na facebooku napíši vulgární nadávky směřované na jeho osobu	40163	78,9%
použiji program, který mi zjistí heslo do cizí wifi sítě	36256	71,2%
nahráji na internet program, který umí odemknout zkušební verzi windows, aby šla používat pořád	30810	60,5%
na kamarádovu zeď na facebooku umístím video, na kterém je zachycen on v trapné situaci, která je mu nepříjemná	39564	77,7%
dám na svůj facebook zprávu, že by měli jít cikáni do plynu	37704	74,0%

Tabulka s kompletními výsledky, Sekce 2 pokračování

spolužák mne naštvál, tak se na něj domluví se spolužáky a všichni mu budeme posílat na sociálních sítích zprávy, že je fakt strašný a měl by se raději zabít	41286	81,1%
použiji program, který zablokuje provoz nějaké webové stránky svými stálými dotazy	35900	70,5%
změním pomocí cracku zakoupenou počítačovou hru, aby ji mohli používat všichni	33558	65,9%
nahraju na wikipedii článek o tom, jak je škola pitomá	31576	62,0%
zjistím si heslo k blogu kamaráda a na jeho blog nahraju za něj nějaké vtipné hlášky	32934	64,7%
dám na facebookovou zeď kamaráda zprávu, že by měli být uprchlíci nahnáni zpět do moře	37155	73,0%
náhodou zjistím heslo k blogu kamaráda a na jeho blogu smažu jeho zprávy a místo nich dám odkazy na porno stránky	40624	79,8%
použiji program, který mi ve školní síti zjistí, kdo si co píše na chatu	39227	77,0%
použiji program, který mi ve školní síti zjistí heslo, které zadávají ostatní spolužáci do sítě	38647	75,9%
pošlu své kamarádce či kamarádovi (14 let) svojí fotku ve spodním prádle	33973	66,7%
na internetu si stáhnou číslo kreditní karty a použiju ho na platební bráně k zaplacení počítačové hry	38269	75,2%
pošlu spolužákovi zprávu, že si na něj před školou s kamarády počkáme a že dostane pěstit	37407	73,5%
přepíšu na wikipedii článek o nějaké osobnosti, kde si vymyslím vtipné hlášky místo skutečnosti	34444	67,6%
píší si na internetu s dospělým člověkem	16787	33,0%
pošlu své kamarádce či kamarádovi (14 let) svojí fotku ze sauny, kde jsem nahý	37622	73,9%
napíšu svému kamarádovi či kamarádce, že když mi nepošle další fotku, tak tu, kterou mi již poslal/-a, zveřejním na internetu	41794	82,1%
staženou písničku si nahraju na svůj blog, aby si ji ostatní taky mohli stáhnout	19815	38,9%
kamarádka (14 let) mi pošle svojí fotku ve spodním prádle	32568	64,0%
pošlu email na policii, že na letišti je bomba	40394	79,3%
nainstaluji v rozporu se školním řádem do školního počítače nějakou svojí hru	37279	73,2%
rodiče mi dají svoje číslo platební karty, abych ji mohl používat, a já si s ní zaplatím počítačovou hru na telefon	27375	53,8%
kamarád či kamarádka (14 let) mi pošle svojí fotku, na které se nahý /nahá sprchuje	36919	72,5%
počítačový virus zablokuje počítač a musím někam poslat peníze, aby mi ho zase odblokoval	37141	72,9%

Tabulka s kompletními výsledky, Sekce 3, názorové škály žáků. Uveď, zda je jednání podle tebe škodlivé či trestné.

Uveď, zda je jednání podle tebe škodlivé či trestné.

	1	2	3	4	1	2	3	4
Posíláme si s kamarádkou (14 let) fotografie	Počet				procenta			
z výletu s rodiči	46598	2759	596	964	91,5%	5,4%	1,2%	1,9%
ona mi pošle fotku, na které je ve spodním prádle	5092	28231	9752	7842	10,0%	55,4%	19,2%	15,4%
je mi 14 let a pošlu jí fotku, kde jsem nahý/nahá ve sprše	2106	15715	13352	19744	4,1%	30,9%	26,2%	38,8%
ona mi pošle fotku, na které je svlečená	3573	16410	13258	17676	7,0%	32,2%	26,0%	34,7%
je mi 16 let a pošlu jí fotku, kde jsem nahý/nahá v sauně	3447	17252	13309	16909	6,8%	33,9%	26,1%	33,2%
napíšu své kamarádce, že když mi nepošle další fotku, tak tu nahou, kterou mi již poslala, zveřejním na internetu	1034	1833	5227	42823	2,0%	3,6%	10,3%	84,1%
	1	2	3	4	1	2	3	4
Na internetu si se mnou píše dospělý,								
kterého dobře znám, například z tábora, apod.	46740	2818	566	787	91,8%	5,5%	1,1%	1,5%
kterého neznám	4620	28474	8675	9148	9,1%	55,9%	17,0%	18,0%
kterého neznám a on mne pozve na schůzku	1933	14514	15116	19354	3,8%	28,5%	29,7%	38,0%
který po mne chce moje nahé fotografie	855	1679	3583	44800	1,7%	3,3%	7,0%	88,0%
	1	2	3	4	1	2	3	4
Uvidím, jaké má kamarád/-ka heslo na svůj blog, takže								
se přihlásím na jeho účet, abych zjistil, zda jsem heslo viděl dobře	3200	22512	12685	12520	6,3%	44,2%	24,9%	24,6%
ho upozorním, aby si dával pozor na zabezpečení	46199	2431	1048	1239	90,7%	4,8%	2,1%	2,4%
se na něj přihlásím a prohlédnu si, jak má blog dělaný	3137	22276	14631	10873	6,2%	43,7%	28,7%	21,4%
se na něj přihlásím a nahraji mu blog několik vtipů	3577	19044	17211	11085	7,0%	37,4%	33,8%	21,8%
se na něj přihlásím se, smažu mu jeho obsah a nahraji tam odkazy na porno stránky	1369	4204	8960	36384	2,7%	8,3%	17,6%	71,5%
	1	2	3	4	1	2	3	4
Umístím na internet video, na kterém								
jsme s kamarády na sportovním dni ve škole	41404	5876	2031	1606	81,3%	11,5%	4,0%	3,2%
je kamarád, když neví látku při zkoušení u tabule	6868	27986	9456	6607	13,5%	55,0%	18,6%	13,0%
předvádím známého zpěváka	31179	14257	3413	2068	61,2%	28,0%	6,7%	4,1%
kamarád předvádí známého zpěváka a vůbec mu to nejde	16012	24413	6629	3863	31,4%	47,9%	13,0%	7,6%
se vysmíváme učitelí	2314	16489	15464	16650	4,5%	32,4%	30,4%	32,7%
je jeden náš spolužák bit ostatními	2078	5202	8217	35420	4,1%	10,2%	16,1%	69,6%

Tabulka s kompletními výsledky, Sekce 4. Uved', zda jsi již danou věc zkoušel nebo dělal

Uved', zda jsi již danou věc zkoušel nebo dělal	NE		ANO	
Rozesílal jsi spamové emailové zprávy, nebo sis nainstaloval program, který to dělá	48168	94,6%	2749	5,4%
Rozesílal nebo přeposílal jsi na facebooku či jinde odkazy na soutěže typu "klikni a vyhraž" (například vyhraž iphone, atd.)?	46389	91,1%	4528	8,9%
Vytvořil jsi někdy webovou stránku, která se snaží vypadat jako stránka někoho jiného a ve skutečnosti shromažďuje zadané údaje?	49191	96,6%	1726	3,4%
Připojoval ses bez dovolení na facebookový profil někoho jiného?	45184	88,7%	5733	11,3%
Připojoval ses bez dovolení do cizího emailu?	47050	92,4%	3867	7,6%
Použil jsi někdy program, který ti umožnil se přihlásit do cizí wifi sítě?	43167	84,8%	7750	15,2%
Zkoušel jsi odposlouchávat provoz v počítačové síti?	48897	96,0%	2020	4,0%
Přihlásil ses neoprávněně k cizí webové stránce?	47393	93,1%	3524	6,9%
Přihlásil ses neoprávněně do cizího internetového bankovníctví?	49916	98,0%	1001	2,0%
Použil jsi bez svolení cizí platební kartu na internetu?	49433	97,1%	1484	2,9%
Posílal jsi někomu nahé fotografie osoby mladší 15 let (svoje nebo i cizí)?	47560	93,4%	3357	6,6%
Poslal jsi někomu schválně počítačový vir nebo jiný škodlivý program?	48997	96,2%	1920	3,8%
Pozměnil jsi bez oprávnění nějaký počítačový program?	46688	91,7%	4229	8,3%
Stahuješ si hudbu z internetu?	9110	17,9%	41807	82,1%
Stahuješ si videa z internetu?	26303	51,7%	24614	48,3%
Nahráváš staženou hudbu na internet, nebo tam nahráváš odkazy, odkud je lze stáhnout?	46036	90,4%	4881	9,6%
Nahráváš stažená videa na internet, nebo tam nahráváš odkazy, odkud je lze stáhnout?	47171	92,6%	3746	7,4%
Psal jsi na internet nějaké nenávistné příspěvky proti nějaké skupině osob (například romové, uprchlíci, křesťani, apod.)?	48180	94,6%	2737	5,4%
Poslal jsi někdy přes internet výhružný email nebo zprávu?	46275	90,9%	4642	9,1%
Požadoval jsi prostřednictvím internetu, nebo sociálních sítí, po někom něco udělat, jinak mu provedeš něco nepříjemného (například zveřejníš jeho fotografie nebo video, apod.)?	49186	96,6%	1731	3,4%
Šikanoval jsi někoho přes internet nebo na sociálních sítích?	48903	96,3%	1905	3,7%
Psal sis na internetu nebo sociálních sítích komunikaci s erotickým obsahem?	46140	90,6%	4777	9,4%
Stahoval sis z internetu kódy platebních karet cizí osoby?	49837	97,9%	1080	2,1%
Použil jsi internetové bankovníctví cizí osoby bez jejího vědomí?	49871	97,9%	1046	2,1%
Udělal sis registraci na internetu, kde jsi uvedl jiné údaje, než skutečné?	28064	55,1%	22853	44,9%
Objednal sis na internetu zboží na jiné údaje než skutečné?	47534	93,4%	3383	6,6%